

astrobanyles

agrupació d'astronomia i ciència del pla de l'estany

Tardes de Ciència

10.12.2016. A les 19:00. Museu Darder.

Georgina Gratacós i Teixidor. Llicenciada en ciències biològiques i conservadora del museu Darder.

Xerrada: "Restes humanes als museus del món: una visió científica"

Aquesta xerrada s'emmarca en els actes de celebració del centenari de la fundació del museu Darder. Georgina Gratacós ens parlarà de les restes humanes que es conserven als museus, però no es referirà a les que provenen d'excavacions arqueològiques.

En els darrers segles s'han fet exhibicions de restes humanes als museus que ara, amb la sensibilitat del món occidental actual, serien considerades contràries als drets humans elementals, però que en el seu moment van ser considerades plenament acceptables. Georgina fa una descripció exhaustiva de moltes d'aquestes exhibicions, sobretot dels segles XIX i XX i deixa al final una pregunta a l'aire, convidant a la reflexió. Descriu els següents casos:

- Les mòmies de Guanajuato (Mèxic), 111 cossos d'homes, dones i nens, datats de 1861, s'exhibeixen en un museu inaugurat el 2007, que té com a finalitat la preservació i difusió del patrimoni de la ciutat. A Mèxic, la conservació i exposició de restes humanes és un tema purament cultural, acceptat sense problema.
- El Tambor del Togo, decorat amb cranis i altres ossos humans, és considerat amb propietats màgiques. Es tocava durant els sacrificis humans.
- Les noies adolescents de les Illes Andamans, golf de Bengala, llueixen com a joies diferents parts d'esquelets humans, com cranis o mandíbules.
- Els Igorotes de la Illa de Luzón, Filipines, momifiquen els cadàvers deixant-los a la intempèrie exposats al fum durant molts dies.
- La Capela dos Ossos, Évora, Portugal, que data del segle XVI, va ser construïda per un monjo franciscà decorant les parets amb cranis i altres ossos, per transmetre el missatge de que la vida és efímera i transitòria.

Georgina reflexiona sobre les diferències en la consideració que ha tingut l'exhibició del cos humà o les seves parts al llarg dels segles: a l'època en la que va ser condemnat Galileu Galilei (1564-1642) per dir que la Terra no és el centre de l'Univers, Miguel Servet (1511-1553) va ser condemnat per les seves investigacions sobre la circulació de la sang. Carlos III va ordenar cremar tots els quadres de nus de la col·lecció reial el 1762, però es van salvar en l'últim moment i es conserven al Museo del Prado. Al segle passat i a l'actual, s'ha procedit a la destrucció de restes humanes presents als museus per raons ètiques. L'exhibició o no de restes humanes es debat entre raons d'ètica, puritanisme, ignorància i morbositat d'una banda i raons de ciència, curiositat, ampliació de coneixements i altres raons ètiques d'una altra banda. Després Georgina continua:

- Chang i Eng Bunker (1811-1874), bessons tailandesos units per el ventre (compartien el fetge), van ser casats i amb fills, van ser exhibits per tot el món i, a la seva mort, el seu fetge va ser conservat al Mütter Museum de Filadèlfia, on també s'exposa un motlle del seu bust.
- Julia Pastrana (1834-1860) patia hipertrichosis (malaltia genètica hereditària coneguda com «síndrome de l'home llop», tenia pèl per tot el cos). Va ser exhibida en fires. Va morir de part i el seu cadàver va ser embalsamat i exposat fins l'any 1970.
- Joseph Merrick (1862-1890) va ser un cas greu de síndrome de Proteus, «home elefant», exhibit

en fires. El seu esquelet es conserva al London Hospital Museum.

- Nichodemus Sinoj (1869-1908?) va ser un cas de focomèlia, manca de creixement dels membres. Exhibit en circs.
- Les Sutherland Sisters (1846 . . .) també s'exhibien en circs i espectacles, encara que no tinguessin cap defecte. Només s'havien deixat els cabells molt llargs.
- Agustín Luengo Capilla (1849-1876), 2,35 m d'alçada, l'espanyol més alt conegut, nascut a Puebla de Alcocer, Badajoz. Va ser una atracció de circ des dels 12 anys. El Museo Nacional de Antropología de Madrid el va donar una subvenció de 2,5 pessetes diàries, que el van ajudar a viure, per poder disposar del cadàver, a la seva mort. Al seu poble han fet l'any 2015 un Centre d'Interpretació del seu cas, encara que sense el cos.
- Sara Baartman (1789-1815) va ser un cas d'esteatomèlia, tenia un gran cul. Va ser exhibida per Anglaterra i França.
- Sobre l'any 1.100, un monjo budista es va automomificar, adoptant una postura de meditació i deixant-se morir.
- Al Museu Allard, Montbrison, França, tenien al segle XIX un espanyol dissecat, possiblement un soldat napoleònic.
- The Soap Lady és exposada al Mütter Museum de Filadèlfia. Va ser exhumada el 1875, amb el cos recobert d'una substància semblant a la cera, insoluble a l'aigua.
- El nen hongarès (segle XIX), va ser embalsamat per el seu pare, Lajos Arányi, metge, en posició d'assegut al costat del seu escriptori. Es conserva al Semmelweis Museum de Budapest.
- Rosalia Lombardo (1918-1920), nascuda a Palermo, va ser embalsamada per el química Alfredo Salafia. Es conserva a les catacumbes dels Caputxins a Palerm, Sicília.
- Al Mütter Museu de Filadèlfia es conserven 1.000 preparacions microscòpiques del cervell d'Albert Einstein, per tal que pugui ser estudiat per els investigadors.
- Al Bangkok Forensic Medicine Museum es conserven mòmies de gent en vitrines.
- Al Museu Darder es va conservar fins l'any 2000 un individu de l'ètnia san, conegut com el negre de Banyoles, fins que el cos va ser repatriat a Botswana.

S'estan traient restes humanes dels museus degut a que les sensibilitats actuals no coincideixen amb les del passat i Georgina Gratacós es demana si això té sentit. Deixa a l'aire una pregunta final: Quina és la mentalitat general a principis del segle XXI?